

بررسی تأثیر الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی بر سلامت روان دانش-آموزان دوره متوسطه شهرستان نور

منبذه طالبی: دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران
سیده زهرا حسینی درونکالی: استادیار گروه علوم تربیتی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران (* نویسنده مسئول) hosseinzadeh2002@gmail.com
کوروش قاسم زاده: استادیار گروه علوم تربیتی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران.

چکیده

کلیدواژه‌ها

الگوی مدرسه سالم،
دانش مدیریت،
سلامت روان

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۱۱

تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۰۹/۲۰

زمینه و هدف: محیط مدرسه، به‌ویژه ساختار مدیریتی و سبک آموزشی آن، می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در ایجاد یا تقویت سلامت روانی دانش‌آموزان داشته باشد. از این رو، بررسی تأثیر الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی بر سلامت روان دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان نور بود.

روش کار: پژوهش از نظر روش توصیفی از نوع پیمایشی است. جامعه آماری آن را دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه نظری و دوره دوم متوسطه کار و دانش و فنی و حرفه‌ای به تعداد ۱۹۷۵ نفر تشکیل می‌دهند که بر اساس فرمول کوکران تعداد ۳۲۲ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای بر حسب جنسیت به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسش‌نامه محقق ساخته مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی و سلامت روان گلدبرگ (GHQ - ۲۸) بود. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS21 و LISREL8.5 استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که، مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی با ضریب استاندارد -0.73 بر سلامت روان دانش‌آموزان تأثیر معناداری دارد و نیز مقدار t -value محاسبه شده بین دو متغیر مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی و سلامت روان برابر $12/64$ - می‌باشد که بیش‌تر از $1/96$ است و گواهی بر وجود رابطه معنادار بین متغیرها است.

نتیجه‌گیری: این یافته‌ها نشان می‌دهد که نظام آموزشی باید توجه ویژه‌ای به ایجاد محیط‌های سالم در مدارس داشته باشد. تمرکز صرف بر آموزش و نادیده گرفتن سلامت روانی می‌تواند منجر به افزایش استرس، افت تحصیلی و بروز مشکلات رفتاری در دانش‌آموزان شود. در مقابل، یک مدرسه سالم می‌تواند بستری مناسب برای رشد همه‌جانبه دانش‌آموزان فراهم کند و آن‌ها را برای مواجهه با چالش‌های زندگی آماده سازد.

تعارض منافع: گزارش نشده است.

منبع حمایت‌کننده: حامی مالی ندارد.

شیوه استناد به این مقاله:

Taleshi M, Hosseini Daron Kolai SZ, Ghasemzadeh K. The Impact of the Healthy School Model with an Educational Management Knowledge Approach on the Mental Health of Secondary School Students in Noor County. Razi J Med Sci. 2024(10 Dec);31.85.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the CC BY-NC-SA 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.en>).

*انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با **CC BY-NC-SA 4.0** صورت گرفته است.

Original Article

The Impact of the Healthy School Model with an Educational Management Knowledge Approach on the Mental Health of Secondary School Students in Noor County

Manijeh Taleshi: PhD student of Educational Administration, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran.

Seyedeh Zahra Hoseini Daronkolae: Assistant professor of Department of Educational Sciences, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran. (* Corresponding author) s.zahra.hoseini61@gmail.com

Korosh Ghasemzadeh: Assistant Professor, Department of Educational, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran.

Abstract

Background & Aims: Mental health plays a vital role in students' overall development, directly influencing their academic performance, emotional stability, and social interactions. Schools are not merely institutions for academic learning but also environments where students' psychological and emotional well-being is shaped. The concept of a "healthy school" has gained significant attention in recent years as educators and policymakers recognize the importance of fostering an environment that supports students' mental health. This study investigates the impact of the healthy school model, based on educational management knowledge, on the mental well-being of high school students in Noor County. A healthy school environment is one that promotes not only physical health but also psychological well-being. It includes elements such as a supportive administrative structure, effective teaching strategies, positive student-teacher relationships, and programs that address students' emotional and social needs. Educational management plays a key role in shaping such environments by implementing policies and practices that create a balanced and stress-free learning atmosphere. Schools that adopt an effective educational management approach are more likely to provide students with a sense of security, motivation, and belonging, all of which contribute to their mental health. One of the critical factors in a healthy school environment is the reduction of academic stress. Many students experience high levels of anxiety due to academic pressure, competitive environments, and unrealistic expectations from parents and teachers. A well-managed school focuses on creating a balanced curriculum, providing psychological support services, and fostering a culture of encouragement rather than excessive pressure. By doing so, students develop a healthier relationship with learning and experience less anxiety about academic performance. Furthermore, social relationships in school play a crucial role in students' mental well-being. A supportive school environment encourages positive peer interactions, teamwork, and a sense of community. When students feel included and valued, they are less likely to experience feelings of isolation, loneliness, or depression. Educational management strategies that prioritize student engagement, extracurricular activities, and inclusive policies help build a sense of belonging, which is fundamental to mental health. Another important aspect of a healthy school is the emphasis on resilience and emotional intelligence. Schools that integrate mental health programs, counseling services, and emotional well-being workshops equip students with coping mechanisms to handle stress, setbacks, and emotional challenges. When students learn how to manage their emotions effectively, they become more confident, adaptable, and mentally strong. This not only benefits their academic performance but also prepares them for future personal and professional challenges. The present study examines how the implementation of the healthy school model, guided by educational management principles, affects the mental health of high school students in Noor County. By analyzing various factors such as stress levels, student engagement, academic motivation, and overall emotional well-being, this research aims to highlight the importance of structured and supportive school environments. The findings of this study contribute to the growing body of research on mental health in education and emphasize the need for educational institutions to adopt comprehensive management strategies that prioritize students' psychological well-being. In conclusion, the mental health of students is a critical issue that must be addressed within the educational framework. Schools that embrace a healthy school model through effective educational management can create environments that support

Keywords

Healthy School Model,
Management Knowledge,
Mental Health

Received: 31/07/2024

Published: 10/12/2024

students' academic and emotional development. By reducing academic stress, promoting positive social interactions, and fostering resilience, schools can play a pivotal role in shaping mentally healthy individuals. This study underscores the significance of implementing structured policies that focus on students' holistic well-being, ultimately contributing to a more productive and emotionally balanced future generation.

Methods: This research is descriptive in nature and of the survey type. The statistical population consists of 1,975 students from the second cycle of general secondary education, vocational, and technical education. Based on Cochran's formula, a sample of 322 individuals was selected using stratified random sampling according to gender. The data collection tool included a researcher-developed questionnaire on the healthy school model with a focus on educational management knowledge and the Goldberg Mental Health Questionnaire (GHQ-28). To analyze the data, structural equation modeling was employed using SPSS21 and LISREL8.5 software.

Results: The results showed that the healthy school model with an educational management knowledge approach has a significant impact on the mental health of students, with a standardized coefficient of -0.73. Additionally, the calculated t-value between the two variables, the healthy school model with an educational management knowledge approach and mental health, was -12.64, which is greater than 1.96, indicating a significant relationship between the variables.

Conclusion: This outcome highlights the importance of integrating educational management principles into the development of healthy school environments. By prioritizing students' mental health through structured management practices, schools can create supportive spaces that reduce stress, foster emotional well-being, and enhance overall student performance. The negative coefficient indicates that as the application of educational management strategies improves, students experience better mental health, underlining the role of school administrators and educators in shaping positive environments. The study also underscores the need for school systems to move beyond traditional academic approaches and consider the holistic development of students, including their psychological needs. A focus on mental health, supported by an educational management framework, can contribute to more resilient and engaged learners. This research contributes to the growing body of knowledge that emphasizes the interconnectedness of educational practices and mental health, suggesting that schools adopting such comprehensive models are better equipped to support students' emotional and academic growth. In conclusion, the results suggest that integrating educational management knowledge with the healthy school model offers a promising approach to enhancing students' mental health, which, in turn, can positively influence their academic and personal development. Schools that adopt these strategies can create a more supportive, balanced, and effective learning environment for all students.

Conflicts of interest: None

Funding: None

Cite this article as:

Taleshi M, Hosseini Daron Kolai SZ, Ghasemzadeh K. The Impact of the Healthy School Model with an Educational Management Knowledge Approach on the Mental Health of Secondary School Students in Noor County. *Razi J Med Sci.* 2024(10 Dec);31.85.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the CC BY-NC-SA 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.en>).

*This work is published under CC BY-NC-SA 4.0 licence.

مقدمه

مدارس مهمترین عامل انتقال بسط و اعتلاء فرهنگی و ابزاری برای تحقق حیات انسانی هستند. این سازمان و نهاد مقدس و بس‌یاریار مهم با تربیت کودکان و نوجوانان، دانش، بینش، نگرش، مهارت‌ها و معارف لازم را در سطوح و مقاطع معین، جهت رشد امکانات و ظرفیت و رفع نیازهای جامعه و توسعه تمدن و فرهنگ جهانی به آن‌ها منتقل می‌کند (۱). از سوی دیگر باید اذعان نمود که تحقق رسالت نهایی مدارس و رسیدن به اهداف کلان آموزشی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و آموزشی زمانی امکان‌پذیر هست که مدارس دارای سلامت و پویایی باشند. چراکه تحقق رسالت خطیر تعلیم و تربیت در مکانی به نام مدرسه صورت می‌گیرد، و به همین دلیل تبدیل مدرسه به یک مکان سالم، زنده، پویا و مهیج یکی از بزرگترین چالش‌های دست‌اندرکاران هر نظام آموزشی محسوب می‌شود (۲). مدرسه سالم مکانی است که امکان ارتقای سلامت را فراهم می‌کند و با ایجاد نیرویی متعادل در دانش‌آموزان به آن‌ها کمک می‌نماید. زیرا شادابی، نشاط، سلامتی و آمادگی کودکان به یادگیری کمک می‌کنند. در مدرسه سالم، تمامی فرایندها به صورت تدریجی و تکاملی و در راستای هدف نهایی تعلیم و تربیت قرار می‌گیرند، و توأم با تأمین مؤلفه‌های سلامت در شخصیت افراد و سازمان همراه است. در این نوع مدرسه پیشرفت تحصیلی و فرصت‌های انتخاب در زندگی با ارائه یک برنامه جامع شخصی، اجتماعی، بهداشتی، درمانی، فعالیت بدنی، تغذیه سالم و آموزش ارتباطات صحیح توسعه یافته، فرصت ارتقای سلامتی و تعادل انرژی در فراگیران فراهم می‌شود (۳). لذا ارائه الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش‌مدیریت آموزشی به منظور بهبود یادگیری دانش‌آموزان مهم به نظر می‌رسد. الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش‌مدیریت آموزشی، به معنای طراحی و اجرای راهبردها و برنامه‌هایی است که به ساماندهی و توسعه سلامت جسمی و روانی دانش‌آموزان و افراد مرتبط با آموزش می‌پردازد. هدف اصلی از اجرای الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش‌مدیریت آموزشی، بهبود کیفیت آموزش و یادگیری است. این الگو بر اساس رویکردی همه‌گیر و به شیوه یکپارچه اقدام به توسعه و ارتقاء وضعیت سلامت جسمی

و روانی دانش‌آموزان و افراد مرتبط با آموزش می‌کند (۴). با اجرای الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش‌مدیریت آموزشی، امکان دستیابی به آموزش و یادگیری بهتر و همچنین ساماندهی و ارتقاء سلامت دانش‌آموزان بهبود خواهد یافت. این الگو باعث خواهد شد تا مدارس به محیطی سالم و مناسب برای رشد و پیشرفت دانش‌آموزان تبدیل شوند. با استفاده از الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش‌مدیریت آموزشی، مدیران مدارس قادر خواهند بود برنامه‌های مناسب آموزشی را برای دانش‌آموزان تدوین کنند و بهبود مستمر را در عملکرد آموزشی مدرسه به وجود آورند (۵). از جمله مزایای استفاده از الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش‌مدیریت آموزشی می‌توان به بهبود عملکرد مدرسه، افزایش یادگیری دانش‌آموزان، بهبود روابط میان اعضای مدرسه (مدیران، معلمان، دانش‌آموزان و والدین) اشاره کرد. همچنین، استفاده از این الگو می‌تواند منجر به توسعه شخصی و حرفه‌ای مدیران و معلمان شود و مدرسه را به عنوان یک سازمان آموزشی موفق تقویت کند و در نهایت، نه تنها بهبود در عملکرد مدرسه را به ارمغان می‌آورد بلکه نقش مهمی نیز در پیشبرد آموزش و یادگیری و سلامت روان دانش‌آموزان ایفا می‌کند (۶).

سلامت روان موضوع مهمی در سراسر جهان است که افراد باید در تمام جنبه‌هایی از زندگی خویش از جمله مهارت در مراقبت از سلامت جسمی، روانی و مهارت در ارزیابی و مدیریت چالش‌های پیش رو در آن بهبود یابند. سلامت روان عبارت است از داشتن سازگاری کافی و احساس خوب بودن از دیدگاه روانشناختی، متناسب با معیارهای قابل قبول روابط انسانی و جامعه (۷). مشکلات ناشی از آسیب روانی که اضطراب، افسردگی، علائم جسمانی و اختلال در کارکرد اجتماعی را در پی دارد به عنوان پدیده‌هایی در سلامت روانی مطرح است. افرادی که دارای سلامت روان هستند از انگیزه کارهای خود، اطلاع و آگاهی دارند تا حدودی این احساس را دارند که آدمی با ارزش و مورد قبول اطرافیان هستند، اطمینان کافی دارند که می‌توانند رفتارهای خود را کنترل و توانایی‌های خود را در مسیر فعالیت‌های بارور، به کار اندازند. لذا وقتی دانش‌آموزان از سلامت روان برخوردار باشند در عملکرد تحصیلی‌شان موفق هستند (۸). مشکلات ناشی از آسیب روانی که اضطراب، افسردگی،

دانش‌آموزان از فواید آنی و پیاپی‌های کاربردی این پژوهش است. همچنین نتایج پژوهش می‌تواند به صورت کاربردی مورد استفاده آموزش و پرورش، مدارس، دانش‌آموزان و سایر علاقمندان به این حوزه پژوهشی قرار گیرد. بنابراین سوال اصلی پژوهش حاضر این است که: تأثیر الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی بر سلامت روان دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان نور چگونه است؟

روش کار

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش توصیفی از نوع پیمایشی است که در کمیسیون کد اخلاق دانش‌گاه آزاد اسلامی واحد باجک با کد IR.IAU.BABOL.REC.1403.083 به تصویب رسید. جامعه آماری آن را دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه نظری و دوره دوم متوسطه کار و دانش و فنی و حرفه‌ای به تعداد ۱۹۷۵ نفر تشکیل می‌دهند که بر اساس فرمول کوکران تعداد ۳۲۲ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای بر حسب جنسیت به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش عبارتند از:

پرسش‌نامه محقق ساخته مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی: این پرسش‌نامه دارای ۶۶ سوال و ۶ بعد «فرهنگ و مدیریت سازمانی، سلامت جسمی و روانی، کیفیت تدریس و یادگیری، مدیریت منابع و فرآیندها، توسعه حرفه‌ای معلمان و کارکنان، مشارکت و ارتباطات مؤثر» می‌باشد که در طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت (کاملاً مخالفم، مخالفم، نظری ندارم، موافقم، کاملاً موافقم) طراحی و تنظیم شده و به ترتیب از ۱ تا ۵ نمره‌گذاری می‌شود.

پرسش‌نامه سلامت روان گلدبرگ (GHQ-۲۸): این پرسش‌نامه دارای ۲۸ سوال و ۴ بعد «علائم جسمانی، اضطراب، اختلال در عملکرد اجتماعی و افسردگی» می‌باشد که در طیف ۴ گزینه‌ای (خیلی کمتر از همیشه، کمتر از همیشه، مثل همیشه و بیشتر از همیشه) طراحی شده است که به ترتیب از ۰ تا ۳ نمره‌گذاری می‌شوند. در این پرسش‌نامه نمرات کمتر

علائم جسمانی و اختلال در کارکرد اجتماعی را در پی دارد به عنوان پدیده‌هایی در سلامت روانی مطرح است. افرادی که دارای سلامت روان هستند از انگیزه کارهای خود، اطلاع و آگاهی دارند تا حدودی این احساس را دارند که آدمی با ارزش و مورد قبول اطرافیان هستند، اطمینان کافی دارند که می‌توانند رفتارهای خود را کنترل و توانایی‌های خود را در مسیر فعالیت‌های بارور، به کار اندازند. لذا وقتی دانش‌آموزان از سلامت روان برخوردار باشند در عملکرد تحصیلی شان موفق هستند (۹). از طرفی انجام تحقیق پیرامون موضوع مدرسه سالم باعث می‌شود که مدیران و رهبران آموزشی با بررسی و تبیین مقوله سلامت و عوامل مؤثر در تحقق مدرسه سالم، از آنها به عنوان ابزار شکوفایی پتانسیل‌های انسانی و تسلط و اشراف بر محیط مدرسه برای جلوگیری از ورود عوامل زمینه‌ساز و تهدیدکننده سلامت مدرسه استفاده کنند (۱۰). از سوی دیگر، شناسایی عوامل یاد شده می‌تواند به برنامه‌ریزی برای تحقق مدرسه سالم بی‌انجامد و با انجام اقدامات مؤثر، به کاهش آسیب‌های ناشی از عدم سلامت مدرسه مانند ترک تحصیل، بحران خاص هر دوره تحصیلی که تحقق اهداف والای تربیتی را با تأخیر یا اخلال مواجه می‌کنند، پرداخت؛ چراکه تحقق هدف‌های والای هر نظام آموزشی نیازمند توجه جدی به تدوین الگوی مدرسه سالم و تحقق آن در مدارس، یا ایجاد مدارس سالم به عنوان شرط اصلی فرایند رشد و توسعه می‌باشد (۱۱). با توجه به اینکه تاکنون پژوهشی در زمینه تأثیر الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی بر سلامت روان دانش‌آموزان انجام نگرفته بود، بنابراین انجام پژوهش حاضر ضروری است (۱۲). فواید آنی و آتی پژوهش حاضر، ایجاد آگاهی نسبی از مفهوم مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی و سلامت روان و ارائه الگوی تأثیر مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی بر سلامت روان دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان نور است. همچنین کمک به مسئولین و مدیران آموزش و پرورش و مدارس برای تدوین استراتژی‌های بلندمدت جهت ارتقاء مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی و سلامت روان و

بیانگر سلامت روانی بهتر است.

روایی صوری و محتوایی ابزارها به تایید متخصصان رسید و پایایی آنها نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای پرسشنامه مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی ۰/۹۳ و پرسشنامه سلامت روان ۰/۹۰ محاسبه شد که مورد تایید است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS21 و LISREL8.5 استفاده شد.

یافته‌ها

یافته‌های پژوهش در دو بخش توصیفی و استنباطی ارائه شده است. در بخش توصیفی، یافته‌های جمعیت

رویکرد دانش مدیریت آموزشی، بیشترین میانگین (۳/۹۳) مربوط به بعد کیفیت تدریس و یادگیری و کمترین میانگین (۳/۷۰) مربوط به بعد سلامت جسمی و روانی است. متغیر سلامت روان دارای میانگین ۰/۴۹۴ و انحراف معیار ۰/۵۴۶ می‌باشد. در بین ابعاد سلامت روان، بیشترین میانگین (۰/۵۴۰) مربوط به بعد اضطراب و کمترین میانگین (۰/۴۲۹) مربوط به بعد اختلال در عملکرد اجتماعی می‌باشد.

در بخش استنباطی برای بررسی تاثیر الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی بر سلامت روان دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان نور از آزمون معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار LISREL

جدول ۱- بررسی توصیفی ابعاد و مولفه‌های متغیرهای پژوهش

متغیرها	کد متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار
مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی	MS	۳۲۲	۳/۸۰	۰/۵۰۱
فرهنگ و مدیریت سازمانی	MS1	۳۲۲	۳/۷۱	۰/۵۶۰
سلامت جسمی و روانی	MS2	۳۲۲	۳/۷۰	۰/۷۰۹
کیفیت تدریس و یادگیری	MS3	۳۲۲	۳/۹۳	۰/۵۸۹
مدیریت منابع و فرآیندها	MS4	۳۲۲	۳/۷۲	۰/۹۲۶
توسعه حرفه‌ای معلمان و کارکنان	MS5	۳۲۲	۳/۸۶	۰/۷۳۱
مشارکت و ارتباطات مؤثر	MS6	۳۲۲	۳/۸۷	۰/۷۶۴
سلامت روان	SR	۳۲۲	۰/۴۹۴	۰/۵۴۶
علائم جسمانی	SR1	۳۲۲	۰/۴۷۹	۰/۵۸۵
اضطراب	SR2	۳۲۲	۰/۵۴۰	۰/۶۳۹
اختلال در عملکرد اجتماعی	SR3	۳۲۲	۰/۴۲۹	۰/۵۸۴
افسردگی	SR4	۳۲۲	۰/۵۲۸	۰/۶۴۹

استفاده شد که نتایج در نمودارهای ۱ و ۲ و جدول ۲ ارائه شده است. مطابق نمودار ۱؛ مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی با ضریب استاندارد ۰/۷۳- بر سلامت روان دانش‌آموزان تاثیر معناداری دارد.

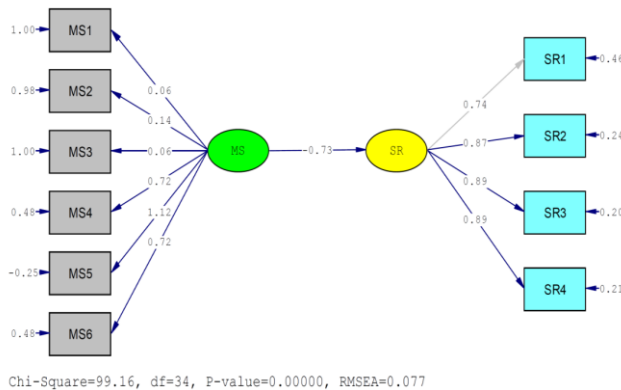
مطابق نمودار ۲؛ مقدار t-value محاسبه شده بین دو متغیر مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی و سلامت روان برابر ۱۲/۶۴- می‌باشد که بیش‌تر از ۱/۹۶ است و گواهی بر وجود رابطه معنادار بین متغیرها است.

مطابق نمودارهای ۱ و ۲ و جدول ۲، براساس ضرایب استاندارد بین متغیر مکنون برون‌زا (مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی) با متغیر مکنون درون‌زا

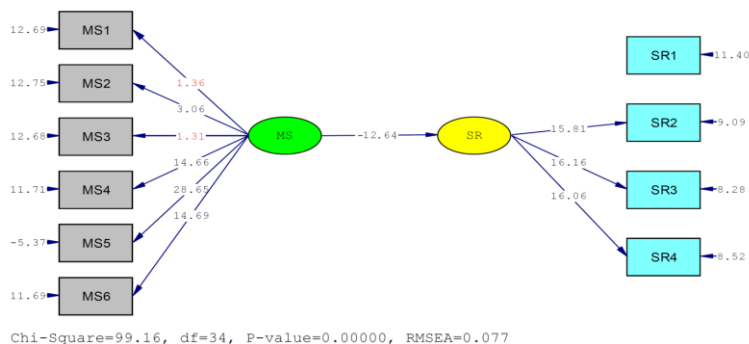
شناختی نشان داد که؛ ۵۴/۳ درصد از نمونه آماری را دانش‌آموزان پسر و ۴۵/۷ درصد را دانش‌آموزان دختر تشکیل می‌دهند؛ ۲۸/۶ درصد از نمونه آماری در گروه سنی ۱۷ سال، ۲۶/۱ درصد در گروه سنی ۱۸ سال، ۲۳/۶ درصد در گروه سنی ۱۹ سال و ۲۱/۷ درصد در گروه سنی ۲۰ سال قرار دارند و ۶۰/۵ درصد از نمونه آماری در دوره دوم متوسطه نظری، ۲۶/۱ درصد در دوره دوم متوسطه کاردانش و ۱۳/۴ درصد در دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای مشغول به تحصیل می‌باشند. با توجه به جدول شماره ۱، متغیر مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی دارای میانگین ۳/۸۰ و انحراف معیار ۰/۵۰۱ می‌باشد. در بین ابعاد مدرسه سالم با

بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که؛ تأثیر الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی بر سلامت روان دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان نور منفی و

(سلامت روان) بارعاملی -0.73 برقرار است. همچنین در سطح اطمینان 95% و خطای اندازه‌گیری $\alpha=0.05$ ، مقدار t -value بزرگتر از $1/96$ محاسبه شد ($t > 1/96$)،

نمودار ۱- برآورد ضرایب استاندارد در مدل

نمودار ۲- برآورد ضرایب آزمون t در مدل

جدول ۲- نتایج حاصل از یافته‌های تحلیل مسیر

ردیف	متغیرها	آماره t	ضریب استاندارد	نتیجه آزمون
۱	تأثیر الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی بر سلامت روان دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان نور	۱۲/۶۴	-۰/۷۳	تایید

جدول ۳- نتایج حاصل از یافته‌های مدل اندازه‌گیری در سطح معناداری ۰/۰۵

شاخص	مقدار مطلوب	مقدار محاسبه شده	نتیجه آزمون
برآورد نسبت خی‌دو بر درجه آزادی (X^2/DF)	$< 3/00$	۲/۹۱	تایید
ریشه میانگین مربع خطای برآورد (RMSEA)	$< 0/08$	۰/۰۷۷	تایید
شاخص نیکویی برازش (GFI)	$> 0/90$	۰/۹۴	تایید
شاخص برازش مدل (NFI)	$> 0/90$	۰/۹۲	تایید
شاخص برازش تطبیقی (CFI)	$> 0/90$	۰/۹۱	تایید
شاخص نیکویی برازش تعدیل شده (AGFI)	$> 0/90$	۰/۹۲	تایید
شاخص برازش افزایشی (IFI)	$> 0/90$	۰/۹۲	تایید
شاخص برازش نسبی (RFI)	$> 0/90$	۰/۹۱	تایید

محیطی حمایتگر، ایمن و الهام‌بخش به تحصیل پردازند. یکی از نخستین تأثیرات مثبت مدارس سالم، کاهش اضطراب تحصیلی است. اضطراب تحصیلی یکی از چالش‌های اساسی دانش‌آموزان در دوره متوسطه است که می‌تواند بر عملکرد درسی، تمرکز، اعتمادبه‌نفس و حتی سلامت جسمانی آن‌ها اثرات منفی داشته باشد (۷). در مدارس سالم، روش‌های آموزشی انعطاف‌پذیرتر و مبتنی بر یادگیری فعال هستند، به طوری که به جای ایجاد رقابت ناسالم، بر یادگیری مشارکتی تأکید دارند. شیوه‌های ارزیابی نیز به گونه‌ای طراحی شده که دانش‌آموزان احساس ترس و اضطراب کمتری نسبت به امتحانات و تکالیف داشته باشند (۴). یافته‌های تحقیق نشان داد که در مدرسی که روش‌های ارزش‌یابی متنوع‌تری دارند و بر مهارت‌های واقعی یادگیری به جای صرفاً نمره تأکید می‌شود، میزان اضطراب تحصیلی به‌طور چشمگیری کاهش یافته است. این امر باعث شده که دانش‌آموزان احساس امنیت بیشتری در فرآیند یادگیری داشته باشند و استرس ناشی از شکست‌های تحصیلی کاهش یابد (۹). عامل دیگری که تأثیر مهمی بر سلامت روانی دانش‌آموزان دارد، کیفیت روابط اجتماعی در محیط مدرسه است. مدارس سالم بستری را فراهم می‌کنند که در آن روابط میان معلمان، دانش‌آموزان و کارکنان مدرسه بر اساس حمایت، همدلی و احترام شکل می‌گیرد. این روابط حمایتی به دانش‌آموزان کمک می‌کند که احساس طردشدگی نکنند و در مواقع بحران‌های روانی یا تحصیلی، بتوانند روی حمایت معلمان و مشاوران حساب کنند (۷).

یافته‌های مطالعه نشان داد که دانش‌آموزانی که در مدرسی با فضای حمایتی و صمیمانه تحصیل می‌کنند، کمتر دچار مشکلاتی مانند افسردگی، اضطراب و پرخاشگری می‌شوند. آن‌ها همچنین اعتمادبه‌نفس بیشتری در برقراری ارتباط با هم‌سالان خود دارند و به دلیل داشتن تعاملات مثبت، احساس تنهایی کمتری تجربه می‌کنند. افزایش خودکارآمدی یکی دیگر از پیامدهای مهم مدارس سالم با مدیریت آموزشی مناسب است. خودکارآمدی به این معناست که دانش‌آموزان به

معنادار می‌باشد. یعنی با ارتقاء الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش‌مدیریت آموزشی، میزان سلامت روان دانش‌آموزان نیز بهبود می‌یابد.

شاخص‌های برازندگی نهایی مدل ساختاری بر اساس خروجی لیزرل در جدول ۳ ارائه شده است. نتایج آزمون در نمودارهای ۱ و ۲ و جدول ۳ نشان می‌دهد که مقدار آماره خی‌دو ۹۹/۱۶ و درجه آزادی ۳۴ و برآورد نسبت خی‌دو بر درجه آزادی برابر با ۲/۹۱ می‌باشد. چون در این شاخص مقدار کمتر از ۳ نشان دهنده مناسب بودن مدل است، بنابراین مدل مورد نظر، برازش مناسبی را نشان می‌دهد. همچنین تقریب ریشه میانگین مربع خطای برآورد ۰/۰۷۷ است که در این شاخص، مقادیر کمتر از ۰/۰۸ بیانگر مناسب بودن مدل است. سایر شاخص‌های خوب بودن مدل شامل: شاخص نیکویی برازش ۰/۹۴، شاخص برازش مدل ۰/۹۲، شاخص برازش تطبیقی ۰/۹۱، شاخص نیکویی برازش تعدیل شده ۰/۹۲، شاخص برازندگی افزایشی ۰/۹۲ و شاخص برازش نسبی ۰/۹۱ می‌باشد. در همه‌ی شاخص‌های ذکر شده، مقادیر بالای ۰/۹ نشان دهنده برازش مناسب مدل هستند. بنابراین مدل ارائه شده، مناسب بوده و ارتباط بین متغیرها با یکدیگر مثبت و معنادار است.

بحث

نتایج مطالعه نشان داد که مدارس سالم با رویکرد مدیریت آموزشی تأثیرات عمیق و چندبعدی بر سلامت روان دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان نور دارند. این نتیجه با پژوهش لانگفورد (Langford) و همکاران (۲۰۱۹) (۱) و استرونگ (Stronge) و همکاران (۲۰۱۱) (۱۲) همسو است. این تأثیرات از طریق مجموعه‌ای از عوامل محیطی، آموزشی، اجتماعی و روان‌شناختی اعمال می‌شود که در نهایت به ارتقای سلامت روانی دانش‌آموزان و بهبود کیفیت زندگی آن‌ها منجر می‌شود. مدارس سالم نه تنها فضایی برای یادگیری علمی فراهم می‌کنند، بلکه بستری برای رشد عاطفی، اجتماعی و روانی دانش‌آموزان هستند (۱۱). مدیریت آموزشی در این مدارس به شکلی طراحی شده که از فشارهای غیرضروری بر دانش‌آموزان کاسته شود و آن‌ها در

مشاوره‌های مستمر، برنامه‌های فرهنگی و ورزشی و تشویق دانش‌آموزان به فعالیت‌های مثبت، از بروز این رفتارها جلوگیری می‌کنند (۱۴). نتایج تحقیق همچنین نشان داد که احساس تعلق به مدرسه در میان دانش‌آموزان مدارس سالم بیشتر است. دانش‌آموزانی که احساس می‌کنند محیط مدرسه به نیازهای آن‌ها توجه دارد و فضایی برای رشد فردی و اجتماعی‌شان فراهم می‌کند، تعلق بیشتری به مدرسه دارند و در فعالیت‌های آن مشارکت بیشتری نشان می‌دهند (۸). احساس تعلق به مدرسه یکی از مهم‌ترین عواملی است که می‌تواند بر کاهش افت تحصیلی و افزایش عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر بگذارد. در مقابل، دانش‌آموزانی که احساس بیگانگی از مدرسه دارند، بیشتر دچار مشکلات رفتاری و افت تحصیلی می‌شوند.

پیشنهادات

برای بهبود دقت نتایج، پیشنهاد می‌شود این پژوهش در مناطق مختلف با شرایط فرهنگی و آموزشی متنوع انجام شود تا امکان تعمیم‌پذیری یافته‌ها افزایش یابد. همچنین، استفاده از روش‌های ترکیبی مانند مصاحبه با دانش‌آموزان، معلمان و والدین در کنار پرسشنامه می‌تواند به درک عمیق‌تری از تأثیر الگوی مدرسه سالم بر سلامت روان کمک کند. علاوه بر این، اجرای برنامه‌های آزمایشی و مداخلات عملی مبتنی بر این الگو در مدارس مختلف و ارزیابی مستمر تأثیرات آن، می‌تواند به بهبود کیفیت و کارایی این مدل در نظام آموزشی منجر شود.

محدودیت‌ها

یکی از محدودیت‌های این پژوهش، تأثیر عوامل فردی و محیطی بر سلامت روان دانش‌آموزان است که ممکن است فراتر از مداخلات مرتبط با الگوی مدرسه سالم باشد و کنترل آن‌ها دشوار باشد. همچنین، تعمیم‌پذیری نتایج به دلیل انجام مطالعه در یک منطقه جغرافیایی خاص، یعنی شهرستان نور، محدود بوده و ممکن است در سایر مناطق با شرایط فرهنگی و آموزشی متفاوت نتایج مشابهی به دست نیاید. علاوه بر این، گردآوری داده‌ها از طریق ابزارهای پرسشنامه‌ای ممکن است تحت

توانایی‌های خود در حل مشکلات و دستیابی به اهدافشان باور داشته باشند. در مدرسه‌ای که به مهارت‌های یادگیری فعال، مشارکتی و حل مسئله توجه بیشتری می‌شود، دانش‌آموزان احساس می‌کنند که بر روند یادگیری خود کنترل دارند و می‌توانند با چالش‌های تحصیلی روبه‌رو شوند (۱۲). برعکس، در مدرسه‌ای که شیوه‌های آموزشی سنتی و مکانیکی دارند، احساس ناتوانی و درماندگی در دانش‌آموزان بیشتر دیده می‌شود. یافته‌ها نشان داد که در مدارس سالم، انگیزه تحصیلی نیز بهبود می‌یابد، زیرا دانش‌آموزان احساس می‌کنند که یادگیری برای آن‌ها معنا دارد و تنها ابزاری برای کسب نمره نیست. تاب‌آوری روانی دانش‌آموزان نیز در محیط‌های سالم آموزشی افزایش می‌یابد. تاب‌آوری به معنای توانایی فرد برای مقابله با چالش‌ها، استرس‌ها و بحران‌های زندگی است. مدارس سالم برنامه‌هایی برای آموزش مهارت‌های زندگی مانند مدیریت استرس، کنترل هیجانات، حل تعارض و تصمیم‌گیری مؤثر دارند که به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا در مواجهه با مشکلات فردی و اجتماعی، واکنش‌های سالم‌تری داشته باشند (۱۰). یافته‌های تحقیق نشان داد که در این مدارس، دانش‌آموزان در برابر فشارهای تحصیلی، خانوادگی و اجتماعی مقاوم‌تر بوده و کمتر دچار بحران‌های روانی می‌شوند. همچنین مشاهده شد که در مدارس سالم، میزان رفتارهای ناسازگارانه مانند پرخاشگری، افت تحصیلی، غیبت‌های مکرر از کلاس و مشکلات انضباطی کاهش یافته است. یکی از نتایج مهم تحقیق این بود که مدارس سالم تأثیر مستقیمی بر کاهش رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان دارند. رفتارهای پرخطر مانند مصرف سیگار، مصرف مواد، فرار از مدرسه، افت تحصیلی و خشونت در میان نوجوانان یکی از مشکلات جدی مدارس است (۶). یافته‌ها نشان داد که در مدرسه‌ای که محیطی سالم و حمایتگر دارند، میزان این رفتارها به‌طور قابل توجهی کاهش می‌یابد. در مدارس سالم که فضای تنبیهی، سختگیرانه و استرس‌زا دارند، دانش‌آموزان بیشتر دچار سرکشی، رفتارهای پرخاشگرانه و حتی گرایش به رفتارهای پرخطر می‌شوند. مدارس سالم، با ارائه حمایت‌های روانی،

References

1. Langford R, Bonell C, Jones L, et al. The World Health Organization's Health Promoting Schools framework: A Cochrane systematic review. *BMC Public Health*. 2015;15:130.
2. Durlak JA, Weissberg RP, Dymnicki AB, Taylor RD, Schellinger KB. The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Dev*. 2011;82(1):405-432.
3. Torsheim T, Wold B, Samdal O, et al. School climate and school well-being: The impact of the health promoting school concept. *Health Educ Res*. 2012;27(3):440-450.
4. Rutter M. Protective factors in children's responses to stress and disadvantage. *Ann NY Acad Sci*. 1987;595(1):1-11.
5. Goddard RD, Goddard YL. A multilevel analysis of the influence of school climate on teacher commitment. *Teach Teach Educ*. 2001;17(7):841-861.
6. Fletcher A, Bonell C, McNeill A, et al. The effectiveness of universal school-based programs for the promotion of mental health in children and adolescents: A systematic review. *J Sch Health*. 2008;78(4):218-228.
7. Burton N, Mazerolle SM, Wrangle MM. The Impact of School Environment on Mental Health and Wellbeing. *Educ Psychol*. 2011;31(5):515-530.
8. Hassett-Walker C, Kay J, Jarrett M. Role of school climate in enhancing mental health and preventing adolescent depression. *Int J Ment Health Promot*. 2008;10(4):31-42.
9. Brown C, Shoemaker W. Integrating mental health programs into the school curriculum: A whole-school approach. *Educ Psychol Rev*. 2012;24(2):143-154.
10. Cherniss C. Emotional intelligence: What it is and why it matters. *Educ Leadership*. 2000;59(3):13-18.
11. Miller DB, McKenna M. Effects of school climate on children's health outcomes: A review of the literature. *J Sch Health*. 2003;73(8):295-305.
12. Stronge JH, Ward TM, Grant LA. What makes good schools great? *Educ Leadership*. 2011;69(5):17-23.
13. Epstein JL, Sheldon SB. Present and accounted for: Improving student attendance through family and community involvement. *Elem Sch J*. 2002;103(2):129-144.
14. Huebner ES. Correlates of life satisfaction in children. *Sch Psychol Q*. 2004;19(2):187-197.

تأثیر نگرش‌ها و تمایلات شخصی دانش‌آموزان قرار گیرد که می‌تواند دقت و صحت پاسخ‌ها را تحت تأثیر قرار دهد.

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه نشان داد که مدارس سالم با رویکرد مدیریت آموزشی نقش تعیین‌کننده‌ای در ارتقای سلامت روان دانش‌آموزان دارند. این تأثیرات از طریق کاهش اضطراب تحصیلی، تقویت روابط اجتماعی، افزایش خودکارآمدی، بهبود تاب‌آوری روانی، کاهش رفتارهای پرخطر و افزایش احساس تعلق به مدرسه اعمال می‌شود. در مدارس سالم، فضای آموزشی نه تنها بستری برای رشد علمی، بلکه محیطی حمایتگر برای رشد عاطفی و اجتماعی دانش‌آموزان است. مدیریت آموزشی کارآمد و سیاست‌های حمایتی باعث می‌شود دانش‌آموزان احساس امنیت، آرامش و انگیزه بیشتری برای یادگیری داشته باشند و در نتیجه عملکرد تحصیلی و روانی آن‌ها بهبود یابد. باید توجه ویژه‌ای به ایجاد محیط‌های سالم در مدارس داشته باشد. تمرکز صرف بر آموزش و نادیده گرفتن سلامت روانی می‌تواند منجر به افزایش استرس، افت تحصیلی و بروز مشکلات رفتاری در دانش‌آموزان شود. بنابراین، سیاست‌گذاران آموزشی باید راهکارهایی عملی برای بهبود کیفیت محیط‌های آموزشی و ارتقای سلامت روان دانش‌آموزان ارائه دهند تا نسل آینده از نظر روانی، اجتماعی و تحصیلی موفق‌تر باشد.

ملاحظات اخلاقی

مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری زیر نظر کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد بابل و با کد اخلاقی به شناسه IR.IAU.BABOL.REC.1403.083 انجام گرفته است.

مشارکت نویسندگان

سیده زهرا حسینی درون‌کلایی نگارش مقاله و کوروش قاسم زاده ویراستاری مقاله را برعهده داشتند و منیژه طالبی داده‌ها را تجزیه، تحلیل و آن را تفسیر کرد.